

Nr 366.

Av herr **Spångberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 75, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m.*

I proposition nr 75 har regeringen förslagit moderskapshjälp till barnafödelskor, vilka före havandeskapet varit medlemmar av erkänd sjukkasse, samt moderskapsunderstöd åt övriga barnafödelskor, vars beskattningsbara årsinkomst ej överstiger 500 kronor. De föreslagna bestämmelserna äro sådana, att man icke kan tala om någon verklig hjälp till det stora flertalet barnafödelskor. Särskilt gäller detta alla obemedlade kvinnor, som ej äro sjukkasmedlemmar.

Vi vilja erinra om att redan 1908 års riksdag i skrivelse (nr 129) framhöll att frågan huruvida genom statens försorg moderskapsförsäkring skulle kunna beredas barnafödelskor vore »av stor betydelse och att det ur flera synpunkter vore av synnerligen stor vikt för staten, att den kvinna, som väntade sin nedkomst, kunde någon tid före förlossningen liksom någon tid efter densamma ostörd av näringsbekymmer och skadliga ansträngningar förskaffa sig den vila och vård, som krävdes för att väl fylla moderskapets förpliktelser». Det av regeringen nu framlagda förslaget fyller icke dessa fordringar.

Den beskattningsbara inkomstgränsen av 500 kronor, då statsbidrag skulle upphöra, är alldeles för låg. Det är visserligen sant, att arbetsinkomsterna är så små, att de flesta barnafödelskor kommer under 500-kronorsgränsen, men säkert kan ingen giva anvisning på hur en barnafödelska, med så låg inkomst, utan bidrag skall kunna ostörd av näringsbekymmer och skadliga ansträngningar förskaffa sig den vila och vård som behövs. Vi föreslå därför att denna gräns höjes till 1,650 kronor.

Det belopp, som föreslagits i moderskapsunderstöd, c:a 28 kronor för icke sjukkasmedlemmar, är så lågt, att det icke kan sägas utgöra ekonomiskt stöd, som kan möjliggöra nödvändig vård för moder och spädbarn. Vi föreslå därför att alla barnafödelskor med ett beskattningsbart belopp, som för ensamstående kvinna eller för man och hustru tillsammans ej överstiger 1,650 kronor, erhåller ett grundbelopp av 100 kronor att utbetalas före nedkomsten. Utöver detta utbetalas för varje dag följande bidrag under en tid av sex veckor efter nedkomsten eller, om speciella komplikationer skulle inträffa, under den tid som erfordras:

om den beskattningsbara årsinkomsten ej uppgår till 150 kronor med 7 kronor,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 150 kronor men ej 300 kronor med kronor 6.30,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 300 kronor men ej 450 kronor med kronor 5.60,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 450 kronor men ej 600 kronor med kr. 4.90,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 600 kronor men ej 750 kronor med kronor 4.20,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 750 kronor men ej 900 kronor med kronor 3.50,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 900 kronor men ej 1,050 kronor med kronor 2.80,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,050 kronor men ej 1,200 kronor med kronor 2.10,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,200 kronor men ej 1,350 kronor med kronor 1.40,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,350 kronor men ej 1,500 kronor med kronor 0.70.

Även den av regeringen föreslagna tiden under vilket understöd skall utgå är för kort, och enligt samma förslag skulle icke något som helst bidrag utgå före förlossningen till kvinnor, som ej äro sjukkasemedlemmar. Sådant understöd måste givetvis utgå även till icke sjukkasemedlemmar, så att alla kvinnor under en viss inkomstgräns behandlas lika i detta avseende. Om nödvändigheten att erhålla vila och lugn någon tid även före nedkomsten torde ej råda några delade meningar. Läkarevetenskapen visar att ett bekymmersamt liv, strängt och olämpligt arbete före förlossningen etc. medför stor sjukdomsrisk både för modern och det väntade barnet, liksom det kan medföra för tidig förlossning med en ofta nedsatt livsduglighet hos fostret.

Moderskapssakkunniga framhåller i sitt betänkande vissa svåra missförhållanden i de fattiga hemmen, som statsmakterna i detta sammanhang bör ta fasta på. Det heter bl. a.: »Ett missförhållande, som givetvis ofta förekommer i de mindre bemedlade hemmen, består i bristen på erforderligt linne och annan utrustning för barnaföderskans och barnets skötsel samt det senares beklädnad. Tillgångarnas knapphet i dylika hem har naturligtvis även i andra avseenden betänkliga verkningar. Erforderlig hjälp för barnaföderskans och barnets vård kan sålunda ofta icke anskaffas. Ännu sämre torde det ej sällan ställa sig med möjligheten att få någon, som i stället för den i barnsäng liggande husmodern, kan sköta hushållet och taga vård om hemmet i övrigt. Under nu berörda förhållanden är det begripligt, att barnsängskvinnan finner sig föranlåten eller nödgad att snarast möjligt stiga upp för att återtaga sina vanliga sysslor. Kommer därtill ett ekonomiskt tvång för henne att återgå till yrkesarbetet och detta utan större svårigheter låter sig göra, t. ex. inom den egna lantushållningen, skärpes givetvis ytterligare benägenheten att förkorta barnsängsvilan.» Att här be-

rörda missförhållanden medför men för barnets utveckling och hälsa samt medför allmän klenhet, åtskilliga underlivslidanden och andra sjukdomar för modern är tillfullo bevisat. Härav torde fullt tydligt framgå nödvändigheten av att hjälpen till de ekonomiskt svaga mödrarna betydligt höjes, samt att tiden ej begränsas till den av regeringen föreslagna.

Beträffande tiden för ansökan om moderskapshjälp har regeringen föreslagit att havandeskap skall anmälas senast 60 dagar före nedkomsten för att moderskapsunderstöd skall utgå. Då en sådan bestämmelse skulle leda till att många av de allra fattigaste mödrarna och spädbarnen ginge miste om den hjälp, som skall utgå, anse vi att anmälningsplikten bör bestämmas till »i god tid före barnsörden» samt kompletteras med en bestämmelse om att ansökan, som inkommit senare än 60 dagar efter barnsörden, bifalles endast om särskilda omständigheter föreligga.

Beträffande spädbarnsvården har det visserligen i den s. k. arbetsskyddslagen föreslagits, att moder skall ha rätt till viss ledighet från arbetet för barnets ammande, men i förslaget till moderskapsunderstöd saknas motsvarande bestämmelser om ekonomiskt stöd, som skulle möjliggöra för den fattiga kvinnan att utnyttja denna ledighet. Amningens betydelse bör förstås då man vet, att den artificiella uppfödningen giver upphov åt flera sjukdomar och åstadkommer spädbarnsdödlighet i stor utsträckning, vilket bland annat framgår av skillnaden i dödligheten mellan »flask»- och »bröst»-barn. Den kände barnläkaren professor Jundell anser att dödligheten bland »flask»-barnen är minst fem gånger så stor som bland »bröst»-barnen. En holländsk statistiker har visat, att av 7,000 nyfödda barn dogo under första levnadsåret 18 % flaskbarn och 3.4 % bröstbarn, samt att dödligheten bland flaskbarnen nedgick, då de fingo modersmjölk under två veckor till 7 %, under fyra veckor till 5 % och under åtta veckor till 3.5 %. Härav framgår oemotsägligt nödvändigheten av att mödrarna bli i tillfälle att amma sina barn. För att möjliggöra detta bör ett bidrag utgå till de arbetande mödrarna, som för amningen måste ta ledigt från arbete någon tid av dagen. Detta bidrag bör kunna utgå med ett belopp motsvarande exempelvis lönen för en timmas arbete per dag under en tid av nio månader från barnets födelse.

Beträffande barnmorskevården anser vi regeringens förslag om att sådan ej skall vara kostnadsfri för barnaföderskor, som ej minst 270 dagar varit medlem av erkänd sjukkassa, innebära en fullständigt felaktig princip. Nödvändig barnsängsvård bör möjliggöras för alla barnaföderskor samt ordnas så, att de ekonomiskt svaga erhåller fri läkar- och barnmorskehjälp samt anstaltsvård.

Vi anse de krav som ovan framförts vara minimikrav, som ej få underskridas, såvida man i detta fall vill bringa verklig och nödvändig hjälp.

I anslutning till vad här anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte

I. besluta följande ändrade lydelse av § 32 i Kungl. Maj:ts i proposition framlagda förslag till *förordning om erkända sjuk-kassor*:

32 §.

Centralsjuk-kassa skall vid barnsbörd utgiva *moderskapshjälp* åt kvinnlig medlem, som omedelbart före barnsbörden varit medlem av erkänd sjuk-kassa under oavbrutet minst tvåhundra-sjuttio dagar.

Moderskapshjälpen skall omfatta dels ersättning enligt fastställd taxa för läkarvård, biträde av barnmorska vid förlossningen (*barnmorskevård*) eller för *vård å förlossningsanstalt*, dels ett *grundbelopp* av etthundra kronor om kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst ettusensex-hundrafemtio kronor, dels ock ett understöd i penningar för varje dag (*moderskapspenning*) motsvarande barnaföderskan tillförsäkrad sjukpenning, dock lägst följande belopp:

om den beskattningsbara årsinkomsten ej uppgår till 150 kronor med sju kronor,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 150 men ej till 300 kronor med sex kronor 30 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 300 men ej till 450 kronor med fem kronor 60 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 450 men ej till 600 kronor med fyra kronor 90 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 600 men ej till 750 kronor med fyra kronor 20 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 750 men ej till 900 kronor med tre kronor 50 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 900 men ej till 1,050 kronor med två kronor 80 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,050 men ej till 1,200 kronor med två kronor 10 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,200 men ej till 1,350 kronor med en krona 40 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,350 men ej till 1,500 kronor med 70 öre.

För kvinna, som medgivits övergång från lägre till högre sjukpenning, skall dock moderskapspenning vid barnsbörd, som inträffar inom tvåhundra-sjuttio dagar från övergången, utgå med belopp motsvarande den lägre sjukpenningen, dock lägst med det belopp, som med avseende på den beskattningsbara årsinkomsten stadgas.

Grundbeloppet utgår före barnsbörden. Moderskapspenning skall utgå för en tid i omedelbart sammanhang med barnsbörden av minst fyrtyotvå dagar efter barnets födelse. Till kvinna i förvärvsarbete, som med stöd av läkarintyg erhållit längre ledighet än fjorton dagar före och fyrtyotvå dagar efter barnsbörden, utgår moderskapspenning för tid sådan ledighet varar. Moderskapspenning utgår icke för tid, då barnaföderskan ej avhåller sig från förvärvsarbete.

Till kvinna i förvärsarbete, som viss tid per dag erhåller ledighet från arbetet för barnets ammande, utgår för varje sådan dag ersättning motsvarande arbetslönen under en timma.

Moderskapshjälp utgår av statsmedel.

Ersättning för utbetald moderskapshjälp äger centralsjukkassan att utbekomma av tillsynsmyndigheten för erkända sjukkassor.

II. besluta följande ändrade lydelse av nedan angivna §§ i Kungl. Maj:ts förslag till *förordning om moderskapsskydd*.

2 §.

Behov av moderskapsunderstöd — — — icke upptagits till beskattningsbart belopp, uppgående till minst ettusenfemhundra kronor.

Har det beskattningsbara beloppet — — — vara för handen.

3 §.

Till kvinna, som ej är medlem av erkänd sjukassa, utgår moderskapsunderstöd för en tid i omedelbart sammanhang med barnsörden av minst fyrtyotvå dagar efter barnets födelse. Till kvinna i förvärsarbete, som med stöd av läkarintyg erhållit längre ledighet än fjorton dagar före och fyrtyotvå dagar efter barnsörden, utgår moderskapspenning för tid sådan ledighet varar. Moderskapspenning utgår icke för tid, då barnaföderskan ej avhåller sig från förvärsarbete.

Till kvinna i förvärsarbete, som viss tid per dag erhåller ledighet från arbetet för barnets ammande, utgår för varje sådan dag ersättning motsvarande arbetslönen under en timma.

(Andra och tredje stycket utgår.)

4 §.

Moderskapsunderstöd skall omfatta dels ersättning enligt fastställd taxa för läkarvård, biträde av barnmorska vid förlossningen (*barnmorskevård*) eller för *vård å förlossningsanstalt*, dels ett *grundbelopp* av etthundra kronor om kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst ettusensexhundra-femtio kronor, dels ock ett understöd i penningar för varje dag (*moderskapspenning*) motsvarande barnaföderskan tillförsäkrad sjukpenning, dock lägst följande belopp:

om den beskattningsbara årsinkomsten ej uppgår till 150 kronor med sju kronor,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 150 men ej till 300 kronor med sex kronor 30 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 300 men ej till 450 kronor med fem kronor 60 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 450 men ej till 600 kronor med fyra kronor 90 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 600 men ej till 750 kronor med fyra kronor 20 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 750 men ej till 900 kronor med tre kronor 50 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 900 men ej till 1,050 kronor med två kronor 80 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,050 men ej till 1,200 kronor med två kronor 10 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,200 men ej till 1,350 kronor med en krona 40 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,350 men ej till 1,500 kronor med 70 öre.

6 §.

Havande kvinna, som vill komma i åtnjutande av moderskapsunderstöd, skall själv eller genom annan göra ansökan därom i god tid före barns-börden. Ansökan, som inkommit senare än å sextionde dagen efter barns-börden, må bifallas allenast för så vitt särskilda omständigheter äro för handen eller att behov ej tidigare förelegat.

I samband — — — — — sistnämnda kassa.

7 §.

Då ansökan om moderskapsunderstöd — — — till erhållande därav.

Sjukkassan skall därjämte — — — — —. Om resultatet av denna prövning skall kvinnan erhålla besked. Understöd må ej utbetalas, förrän till sjukkassan inkommit intyg att kvinnan är havande eller att hon fött barn. Sådant intyg skall vara utfärdat av barnmorska eller av annan känd och trovärdig person samt innehålla uppgift om kvinnans fullständiga namn och boningsort.

8 §.

Grundbeloppet utbetalas före barns-börden. Moderskapspenning utbetalas i efterskott — — — längre tid än fjorton dagar.

(Sista stycket i förslaget utgår.)

Stockholm den 6 mars 1930.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

Viktor Herou.

Edoff Andersson.

Oscar Öhman.

Nils Flyg.

J. P. Dahlén.

K. Kilbom.